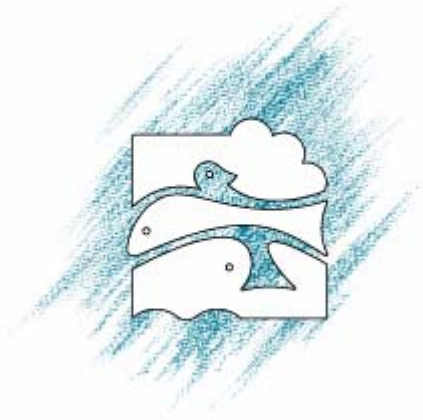


ADVIES VAN HET INSTITUUT VOOR NATUURBEHOUD A.2005.21



Beoordeling van de ligging van de nieuwe dijken in het kader van de actualisatie van het Sigmaplan op basis van het aspect natuurlijkheid

Nummer : IN.A.2005.21
Datum : 30 – maart - 2005
Auteurs: Bart Vandevoorde, Wim Mertens & Erika Van den Bergh
Vragen naar: Bart Vandevoorde
Geadresseerde : Mevr. Elke Claus, Dhr. Koen Couderé
Afdeling : Resource Analysis nv.
Wilrijkstraat 37
2140 Antwerpen
Datum aanvraag : 11 - maart - 2005
Referentie aanvrager: schriftelijke aanvraag (email 11/03/05)
Aantal pagina's: 4

1. Inleiding en methodiek

Als antwoord op uw vraag wordt onderstaand een overzicht gegeven van de verschillende gebieden met eventuele opmerkingen vanuit het aspect natuurlijkheid, betreffende de ligging van de nieuwe ring- en overloofdijken van de voorgestelde gecontroleerde overstromingsgebieden. Bij de beoordeling van de voorgestelde ligging zijn een aantal objectieve criteria gehanteerd. Deze criteria staan los van civieltechnische en budgettaire randvoorwaarden maar zijn gebaseerd op ecologische en landschappelijke waarden. De afweging gebeurde in een GIS-omgeving waarbij gebruik is gemaakt van verschillende beschikbare en relevante kaartlagen. Zo is gebruik gemaakt van de meest recente biologische waarderingskaart (BWK), de afbakening van de Speciale Beschermingszones (Natura 2000 gebieden), de bodemkaart, het digitaal hoogtemodel (DTM), topografische kaarten, orthofoto's, etc.

De niet limitatieve lijst van criteria is:

1. Indien de topografie voor een natuurlijke waterkering kan zorgen, kan afgezien worden van de bouw van een ringdijk of worden beperkt tot veiligheidsdijken rond bebouwing. Zo worden de natuurwaarden behouden, blijft de overgang tussen Scheldevallei en cuesta of achterland en worden eventuele compensaties in omvang beperkt. (*o.b.v. dtm en bodemkaart*)
2. Bij de aanleg van de dijken worden de Speciale Beschermingszones (Natura 2000 gebieden) en zeker de prioritaire habitats maximaal ontzien, aldus wordt de natuurwaarde van deze Europees belangrijke habitats behouden en worden compensaties vermeden. (*o.b.v. afbakening SBZ's*)
3. Om bestaande biologisch waardevolle gebieden te behouden worden de nieuwe dijken maximaal aangelegd buiten biologisch waardevolle gebieden. (*o.b.v. BWK*)
4. Om de dijk zo goed mogelijk in het landschap te integreren worden bij de aanleg de bestaande landschappelijke structuren best zo veel mogelijk gevolgd. (*o.b.v. topokaarten, orthofoto, etc.*)

2. Overzicht van de verschillende gebieden

Algemeen stelden we vast dat de voorgestelde ligging van de nieuwe dijken in belangrijke mate de grenzen van de POG's volgt. Hierbij is relatief weinig rekening gehouden met bestaande ecologische waarden of landschapselementen. Een meer ecologische en landschappelijk onderbouwde ligging van de dijken lijkt ons dan ook aangewezen.

Onderstaand worden de opmerkingen per deelgebied opgelijst:

Oudbroekpolder (100_01)

Door de ringdijk zuidelijker op te schuiven worden Natura 2000 gebieden ontzien, onder andere het prioritair habitattypen 91E0. Zo komt de ringdijk op de zuidelijke, zandige cuesta te liggen die hoger gelegen is en uit biologisch minder waardevolle gebieden (akkers) bestaat. Ook zou de dijk dan minder hoog en breed dienen te zijn wat het ruimtebeslag en de impact op het landschap vermindert.

Schellandpolder (100_02)

Tussen de Schellandpolder en Oudbroekpolder (100_01) is een dijk voorzien die door biologisch zeer waardevol habitat en Natura 2000 gebied loopt. Het niet aanleggen van deze dijk voorkomt het verlies en de versnippering van de grootste resterende kern aan elzenbroekbossen in de Scheldevallei (91E0, prioritair Natura 2000 habitat).

Hingene broekpolder (100_03)

In het zuidoostelijk deel is de ringdijk gesitueerd dwars door biologisch zeer waardevol open water en nitrofiel alluviaal elzenbos (en populierenbos), wat eveneens Natura 2000 gebied is.

Schauselbroek (100_04)

Gezien het Schauselbroek overgaat naar de Wase cuesta kan de bestaande topografie fungeren als natuurlijke waterkering. De aanleg van een ringdijk is dus niet nodig of kan beperkt blijven tot veiligheidsdijkjes ter hoogte van de bebouwing. De overloopdijk kent een andere ligging dan de huidige dijk en volgt de rand van het stort aan de Ballooi.

Groot broek (100_08)

Het westelijk deel wordt begrensd door een oude dijk die nog enige biologisch waardevolle elementen bevat. Door de nieuwe dijk aan de rivierzijde te construeren worden deze biologisch waardevolle dijkvegetaties behouden. Zo ook in het zuidwestelijk deel loopt de dijk over een bestaand oud wiel wat cultuurhistorisch en biologisch waarvol is.

Was dit gebied oorspronkelijk ook opgenomen in de actualisatie? We vinden het namelijk niet terug in het lijstje.

Blankaart (100_09)

Door het zuidelijk deel van de ringdijk noordwaarts te verschuiven kan in grote mate de bestaande landschappelijke eenheid, namelijk de bestaande weg gevolgd worden.

Grote wal, Kleine wal en Zwijn (100_10)

Geen opmerkingen betreffende de ligging van de dijk gezien deze de bestaande oude binnendijk volgt. Een lichte aanpassing van het traject voorkomt het kruisen van de dijk met biologisch waardevol open water (oud wiel). Ook hier kan bij de aanleg van de dijk rekening worden gehouden met de biologisch waardevolle dijkvegetaties (cf. 100_08). Is het nodig een dijk te voorzien tussen de Blankaart (100_09) en het Zwijn (deel 100_10)? Het niet aanleggen van deze tussendijk voorkomt versnippering en zou het ruimtebeslag verminderen.

Vlassenbroekse polder (100_13)

Wat de zuidelijke begrenzing betreft, kruist de ringdijk verschillende open waters met biologisch minder waardevolle en waardevolle elementen.

Krabbendijkse polder (100_14)

De westelijke begrenzing loopt dwars door biologisch zeer waardevol open water en Natura 2000 gebied.

Wijmeers (100_28)

Het westelijk deel van de ringdijk loopt doorheen de biologisch zeer waardevolle graslanden van de Kalkense meersen. Indien de ringdijk oostelijk wordt verschoven, kan deze op biologisch niet waardevolle akkers en graslanden worden aangelegd. Verder omvat het toekomstig GOG een biologisch zeer waardevol trilveen wat een zeer zeldzaam tot nagenoeg

niet voorkomend habitat binnen Vlaanderen is (VAN LANDUYT *et al.* 1999). Dergelijk habitat is echter niet bestand tegen geregelde overstromingen.

Ook in het oostelijk deel kruist de ringdijk biologische waardevolle graslanden van het Schelde-alluvium, indien de ringdijk iets oostelijk wordt verschoven, worden deze ontzien. De ontpoldering van het zuidelijk deel van de Wijmeers dat kadert in het oorspronkelijk Sigmaplan, is niet in rekening gebracht.

Bastenakkers (100_31)

Door het aanwezige wegenpatroon te volgen worden de dijken in het landschap geïntegreerd. Omwille van de hogere ligging van het noordelijk deel van het gebied kan dit eventueel als natuurlijke waterkering dienen en is de aanleg van een ringdijk niet noodzakelijk.

Rijmenam (130_07)

Om ruimte te besparen en de dijk in te passen in het landschap kan men deze nauwer laten aansluiten aan de bestaande weg.

Hoogdonk (130_08)

In het zuidelijk en oostelijk deel van het gebied kan de topografie hoogstwaarschijnlijk fungeren als een natuurlijke waterkering waardoor de aanleg van een dijk niet noodzakelijk is. Zo worden eveneens enige biologisch waardevolle graslanden behouden. In het noordwestelijk deel loopt het dijktracé dwars door biologisch waardevol tot zeer waardevol gebied dat trouwens als Europees Natura 2000 gebied is aangeduid.

Heindonk (131_01)

De ringdijk kruist een aantal biologisch waardevolle tot zeer waardevolle gebieden. Een alternatieve ligging die rekening houdt met de biologische waarden alsook de landschappelijke integratie is aangewezen. In hoeverre de topografie als natuurlijke waterkering kan fungeren is niet geheel duidelijk en vergt nader onderzoek.

Battenbroek (131_02)

In het noordwestelijk deel kan gebruik gemaakt worden van de bestaande dijk, zo moet geen nieuwe dijk worden aangelegd en wordt een deel van het Natura 2000 gebied ontzien. Vanuit functioneel oogpunt zou het beter zijn dit gebied op te splitsen in een noordelijk en zuidelijk deel waarbij het zuidelijk deel de grote waterplas omvat.

Oude Dijlearm (131_03)

Het zuidelijk deel van de dijk kan mogelijks aangesloten worden op de bestaande weg wat aldus de landschappelijke inplanting ten goede komt. De oever langs het Dijlekanaal Leuven – Mechelen is biologisch zeer waardevol. Door bij de aanleg van de dijk landwaarts te werken worden deze biologische waarden behouden.

3. Referenties

VAN LANDUYT, W., MAES, D., PAELINCKX, D., DE KNIJF, G., SCHNEIDERS, A., & MAELFAIT, J.P., 1999. Biotopen. In KUIJKEN, E. (red.), Natuurrapport 1999. Toestand van de natuur in Vlaanderen: cijfers voor het beleid. Mededelingen van het Instituut voor Natuurbehoud 6, Brussel.